

Na otázky odpovídal Radovan Dluhý-Smith, host rozvojového večera „Rozvojová spolupráce a terorismus“.

Říkáte, že vztah mezi rozvojem a terorismem je rozporuplný. Rozvojová spolupráce podle Vás ke snížení teroristických útoků nevede. Z jakých důvodů?

Těch důvodů je několik. Za prvé, rozvoj a terorismus jsou velmi složité fenomény a často mění podobu. Co tím mám na mysli? Pár příkladů pro ilustraci. Jeden den můžeš být vnímán velmocemi a médií jako bojovník za svobodu a pak se náhle staneš teroristou. Tak se třeba změnil pohled americké vlády na mudžahedíny v Afghánistánu na konci 20. století. Rozvoj může být stejně zmatečný. Díky rozvojové spolupráci se nám za posledních půl století sice povedlo snížit v mnoha zemích chudobu, vyléčit některé nemoci, ale na druhé straně vznikla obrovská nerovnost, která vede ke zločinnosti a jiným společenským problémům. Podívejte se také na stav životního prostředí. Plasty v mořích, znečištěné ovzduší, klimatické změny, celosvětová eroze půdy, nedostatek pitné vody, atd. Mnohé zdroje uvádí, že kritický stav životního prostředí může být také jeden z příčin současných světových konfliktů. Za druhé, rozvojová spolupráce se nijak nesnaží řešit příčiny problémů ve společnosti, ale spíše pracuje s jeho symptomy. V rámci rozvojových projektů postavíme školu, vykopeme studnu, ale už neřešíme, proč ta minulá škola byla rozbombardována, nebo proč je region bez vody. A konečně za třetí, jak uvádí zpráva mezinárodní organizace Mercy Corps, která pracuje ve více než 40 nestabilních zemích světa, rozvojové projekty s příliš úzkým záběrem, bez multisektorálního efektu, často zvyšují frustraci a hněv mezi mladými lidmi a mohou naopak vést k jejich radikalizaci.

Je teroristickým útokům vůbec možné zabránit?

Zabránit teroristickým útokům lze pouze za podmínky, že západní demokratické velmoci přestanou hrát dvojí hru. V mainstreamových médiích se nám servíruje, jak např. USA nebo Velká Británie bojují proti terorismu, přitom různým způsobem podporují autoritativní režimy či radikální hnutí. A už vůbec se veřejně nediskutuje, jaký je terorismus obrovským byznysem pro vojensko-průmyslový komplex.

Kromě toho, není možno skoncovat se současným terorismem cestou násilí. Šéf CIA, John Brennan, v červnu 2016 přiznal, že ačkoliv západní vlády utratily miliardy dolarů v rámci strategie „války proti terorismu“ a zneškodnily desetitisíce teroristů, mají radikální teroristická hnutí více a více stoupenců. Musí se přejít k politickým rozhovorům a diplomacii.

A konečně, světové velmoci musí začít plně respektovat mezinárodní právo a mezinárodní organizace a nejednat na základě vlastních ekonomicko-politických zájmů.

Co podle Vás patří mezi hlavní příčiny terorismu?

Globální terorismus je příležitostí pro vojensko-průmyslový komplex nahromadit obrovské finanční zisky a ovládnout svět. Už před více než půl stoletím, americký prezident Dwight Eisenhower, varoval před propojením politiky a komerčních zájmů – vojenských korporací, bank a ropných společností. Ron Paul, jeden z republikánských kandidátů na prezidenta v minulém volebním období ve sněmovně Spojených států řekl:

„V minulých desetiletích naše zahraniční politika byla řízena neokonzervativním imperialistickým radikalismem, profiteeringem (honbou za ziskem) ve vojensko-průmyslovém komplexu, špatně koncipovaných altruistickým internacionalismem, obchodním pojetím spjatým k potřebě ovládat přírodní zdroje a slepou oddaností k mnohým vládám na Blízkém Východě.“

Na úplně druhé straně amerického politického spektra, Noam Chomsky, americký vědec, filozof a kritik před pár lety uvedl, že existuje celkem jednoduchý způsob jak skončit s terorismem a to tím, že západní státy a to především USA přestanou být jedním ze samotných účastníků terorismu. Je to možná šokující zjištění, ale hlavními propagátory teroristických útoků od druhé světové války byly světové velmoci, a to nejenom Sovětský svaz či Čína, ale tedy také Spojené státy americké a některé západní evropské vlády.

Uznávání odborníci na globální terorismus demonstrují na mnoha příkladech z historie, že státní terorismus byl po desítky let největší hrozbou pro civilizovaný svět. Mnoho vojenských operací v druhé polovině 20. století přímo podporovaných Spojenými státy a západními evropskými vládami v Latinské Americe, Africe a Asii, při kterých zahynuly statisíce nevinných lidí, často splňovaly podmínky teroristických činů.

Když se podíváme do současnosti, tak zjišťujeme, že i radikální islámské teroristické organizace, jako např. Al-Qaeda či ISIS, byly postaveny na nohy díky bohaté vojenské a další finanční podpoře především Spojených států a Velké Británie. Jeden příklad za všechny. V ropě se topící Saudská Arábie, která již mnoho let podporuje radikální islámská hnutí a propaguje islámský extremismus v podobě wahhábismu a salafismu, je blízkým přítelem Spojených států a těší se jeho vřelé vojenské pomoci. No a hlavně díky i této podpoře, z kterých plynou vojensko-průmyslovému komplexu neuvěřitelné zisky, se výše uvedená, dříve bezvýznamná hnutí, stala během posledních pár let neskutečnou teroristickou hrozbou pro celý západní svět.

Jak se liší současné pojetí terorismu v porovnání z minulostí?

Současný terorismus je jiný, protože druhy terorismu různě konvergují. Není dnes úplně jasné, jestli můžeme mluvit čistě o státním terorismu, nebo se jedná o nějaké politické či náboženské hnutí, nebo aktéři teroristických činů jsou zločinecké skupiny nebo patologičtí jedinci. To je možné pozorovat u teroristických hnutí ISIS či Al-Qaeda, která jsou sice druhem náboženského terorismu, avšak obě organizace jsou zapojeny do nelegálního obchodu se zbraněmi, ropou, či drogami, mají politické cíle založit radikální Islámský stát a mnoho jejich stoupenců jsou psychologicky narušení jedinci.

Dalším velkým rozdílem jsou moderní technologie, které teroristi využívají jak k získání nových rekrutů, tak k šíření jejich ideologie a především strachu mezi lidmi na celém světě. Díky moderním technologiím se stal terorismus plně globální záležitostí. Teroristický útok může být řízen z centra vzdáleného stovky či tisíce kilometrů.